

Uchwała Nr V/33/2015
Rady Miejskiej w Białej Piskiej
z dnia 05 marca 2015 r.

w sprawie **przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.), w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.)-
Rada Miejska w Białej Piskiej uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Białej Piskiej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i polega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
Grabowski Marek
Inż. Marek Grabowski

1. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania zdolności do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Rodzina, jako podstawowa komórka życia społecznego, jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka, kształtującym jego osobowość, system wartości, styl życia. Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do ukończenia 18 lat. To w rodzinie kształtują się określone wzorce zachowania i poglądy na świat. Instytucja władzy rodzicielskiej ma służyć przede wszystkim ochronie dobra dziecka. Jednakże prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów w sytuacjach kryzysowych. Alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi czy oczekiwaniami społecznymi. Dlatego też, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Celem polityki prorodzinnej państwa, z punktu ochrony dobra dziecka, jest wspieranie i pomoc ukierunkowana na przezwyciężenie trudności i usamodzielnienie, poprzez wskazanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej i odpowiednie wsparcie materialne.

Jednakże organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe jej funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, gdy problemy zaczynają się oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powyższym problemom poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób, aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc rodzinie powinna mieć na celu podtrzymywanie umiejętności uczestnictwa rodziny w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska dalszej ich degradacji

i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest, by pomoc: specjalistyczna, psychologiczna, socjalna, prawna, mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzania się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Stąd też pomoc przede wszystkim powinna być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

Gminny Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej przewidziany do realizacji na lata 2015-2017 jest odpowiedzią na potrzebę wsparcia rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Jego podstawowym celem jest stworzenie spójnego systemu środowiskowej pracy opiekuńczo-wychowawczej, dzięki któremu zwiększą się szanse dzieci na utrzymanie więzi z rodziną biologiczną. Zważywszy na tę potrzebę, w Programie uwzględnia się podjęcie działań: profilaktycznych, wspomagających i wspierających skierowanych na rodzinę biologiczną. Program promuje i wspiera działania mające na celu stworzenie jak największej liczby wykwalifikowanych instytucji mających na celu dobro dziecka oraz proces usamodzielnienia. Ważnym aspektem Programu jest poprawa jakości usług świadczonych przez instytucjonalną pieczę zastępczą poprzez osiągnięcie obowiązujących standardów w zakresie liczby i wieku dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Opracowując Program uwzględniono istniejącą sprawozdawczość oraz zmianę przepisów w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2. Diagnoza sytuacji rodziny w Polsce

W Polsce istnieje 6,1 mln rodzin, w których wychowuje się 10,8 mln dzieci do lat 24. Dzisiejszy model polskiej rodziny odbiega od tradycyjnego wzorca sprzed kilkunastu lat. Przemiana ustrojowa i wprowadzenie gospodarki wolnorynkowej istotnie wpłynęły na sposób myślenia o roli rodziny w społeczeństwie. Zmienił się także jej charakter i oczekiwania w stosunku do poszczególnych członków tej najmniejszej komórki społecznej. Współczesny obraz polskiej rodziny nie odbiega znacznie od wzorców zachodnioeuropejskich. Tradycyjny dom, w którym zamieszkiwało kilka pokoleń jednocześnie, należy do rzadkości. Rodzina to grupa złożona z osób połączonych ze sobą więzami małżeństwa, rodzicielstwa, pokrewieństwa czy adopcji. W Polsce w ostatnich latach przeważa model 2+2, czyli rodzice plus dwoje dzieci. Równie popularne jest posiadanie tylko jednego dziecka, a nawet nie posiadanie ich wcale. Wielodzietność to coraz radszy model rodziny. Panuje powszechne przekonanie, że odpowiednie wychowanie dzieci jest zajęciem bardzo absorbującym i dlatego należy się ograniczyć do małej ilości potomstwa, któremu za to zapewni się jak najlepszy start życiowy. Model polskiej rodziny w ostatnich latach uległ poważnej przemianie i to bynajmniej nie na korzyść jej członków. Dom rodzinny przestał być opoką, miejscem gdzie gromadziły się pokolenia i zawsze był ktoś obecny. Członkowie rodziny powoli odsuwają się od siebie, zamykają się w swoim świecie, pielęgnują swoje zainteresowania, nie dzieląc ich z pozostałymi członkami. Często zajęci pogonią za pieniędzmi, przepracowani i zmęczeni rodzice żyją „obok” dzieci. Rośnie liczba rozwodów, a co za tym idzie potrzeb społecznych wynikających z ich konsekwencji dla dzieci i rodziny. Z uwagi na powyższe konieczna staje się intensyfikacja działań wspierających rodzinę w wypełnianiu jej funkcji socjalizacyjnej, opartej na przekazie zasad i norm zachowania, przygotowaniu do pełnienia określonych ról społecznych, wprowadzeniu w świat wartości moralnych i kulturowych. Wspólny cel oddziaływań jakim jest wszechstronny rozwój człowieka w sferze intelektualnej, psychicznej, duchowej i fizycznej powinien być oparty o spójny system wychowawczy, integrujący

wszystkie środowiska: rodzinę, placówki oświatowo-wychowawcze, uczelnie, miejsca pracy, kościoły i związki wyznaniowe.

Ponadto w Polsce od kilkunastu lat obserwowany jest proces zmiany struktury demograficznej, którego cechą jest rosnący udział osób starszych w populacji ogółem. Na koniec 2013r. liczba ludności Polski wynosiła 38 496 mln osób. W 2013 r. liczba urodzeń wynosiła 369 600, natomiast zgonów 387 300, co oznacza, że nastąpił spadek przyrostu naturalnego. Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) do 2035 r. przeciętne trwanie życia wzrośnie odpowiednio o około 8 lat dla mężczyzn oraz o około 3 lat dla kobiet.

3. Cel programu

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 stanowi realizację dyspozycji art.176 pkt.1 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.).

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej państwa jest bezpośrednie organizowanie i wykonywanie zadań z zaspokojeniem potrzeb jednostek i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnienie lub odzyskanie zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Rodzinę należy wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżyujących trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą nie tylko na działaniu, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

4. Podstawy prawne:

Działania w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną realizowane są na podstawie obowiązujących przepisów prawa:

- ❖ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz.483),
- ❖ Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.),
- ❖ Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz.135 ze zm.),
- ❖ Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012r., poz. 788),
- ❖ Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r., nr 180, poz. 1493 ze zm.),

- ❖ Ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012r., poz. 1356 ze zm.).

5. Diagnoza problemów społecznych

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych pozyskanych od instytucji, które w swojej pracy zajmują się opieką nad dzieckiem i rodziną. Dzięki współpracy w procesie tworzenia diagnozy udało się zgromadzić informacje pozwalające na stworzenie obrazu sytuacji w jakiej znajdują się obecnie rodziny zamieszkujące teren gminy Biała Piska. Na ich podstawie zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy stanowiące punkt wyjścia do opracowania programu.

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczącą część klientów opieki społecznej. Najczęściej niezaradność rodzin w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym i rzeczowym. To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują diagnozy problemów.

6. Diagnoza sytuacji społecznej

Tabela 1. Ludność w Gminie Biała Piska. Struktura demograficzna

rok	2011	2012	2013
Liczba mieszkańców	12.498	12.375	12.241
Kobiety	6.092	6.087	6.044
Mężczyźni	6.406	6.288	6.197

Tabela 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy

Rok	2011	2012	2013
Liczba rodzin korzystających z pomocy	866	887	962

Tabela 3. Najczęściej występujące przyczyny korzystania z pomocy MGOPS w Białej Piskiej

Powody	2011r.	2012r.	2013r.	2014 r.
Ubóstwo	606	681	779	776
Bezrobocie	632	670	724	706
Długotrwała ciężka choroba	92	119	127	137
Niepelnosprawność	80	99	106	107

Guska

Potrzeba ochrony macierzyństwa	59	78	78	76
Wielodzietność	59	66	76	73
Rodziny niepełne	19	58	60	65

Pozostawanie bez pracy jest głównym czynnikiem sprawczym ubóstwa. Niesie ze sobą nie tylko niedostatek, ale też i negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Z obserwacji pracowników socjalnych, którzy posiadają bezpośredni kontakt z mieszkańcami gminy wynika, że w rzeczywistości wskaźnik bezrobocia jest zdecydowanie wyższy, gdyż wielu mieszkańców pozostaje bez stałej pracy, ale nie są oni zarejestrowani w biurze pracy. Pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i bardzo często jest przyczyną powstawania szeregu dysfunkcji. Osoby bezrobotne obok wsparcia finansowego obejmowane są także pracą socjalną oraz działaniami z zakresu aktywnej integracji, które służyć mają przywróceniu ich na rynek pracy.

Powody destabilizujące osoby i środowisko rodzinne to także: niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe i okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji – duża liczba osób ubiegająca się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, a także coraz większa liczba osób otrzymujących zasiłki stałe z uwagi na niepełnosprawność. Jest to zjawisko o tyle niebezpieczne, że występuje w okresie osłabienia więzi społecznych i rodzinnych.

W dalszej kolejności przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Wiąże się ona z dysfunkcjami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałością emocjonalną rodziców, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym.

Rodzinom niewydolnym wychowawczo i mającym problemy opiekuńczo- wychowawcze po rozeznaniu ich sytuacji może zostać przydzielony asystent rodziny. Zajmuje się on niezależnie od pracowników socjalnych wyłącznie pomocą i bezpośrednią pracą z rodziną wieloprotblemową. Powołanie asystenta rodziny w 2012 r. było zadaniem fakultatywnych dla gmin. Natomiast zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od 1 stycznia 2015 r. zatrudnienie asystenta będzie dla gmin obligatoryjne (ustawa z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2014., poz.1188).

Asystent rodziny jest znaczącym elementem wspierania rodziny w środowisku. Podstawowym zadaniem asystenta jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Zadaniowy czas pracy asystenta ma służyć realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Tabela 4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta.

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	16	15	19

G. Sobala

Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez zmianę stosunku osób do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny i wzbudzenie wiary we własne siły. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Głównym zadaniem będzie niedopuszczalne do oddzielenia dziecka od rodziny lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej za dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki za jego pobyt. W pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku 30%, a w trzecim i następnych latach 50%.

Należy podkreślić, iż w jednej rodzinie może występować kilka przesłanek uprawniających do korzystania z pomocy społecznej. Kolejną z nich jest alkoholizm, który często powoduje dysfunkcję i rozkład rodziny.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą, która zaczyna się podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i w znacznym stopniu upośledza podstawowe funkcje rodziny oraz zaburza rozwój wzrastających w takich rodzinach dzieci.

Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Białej Piskiej rozpatruje wnioski o poddanie leczeniu odwykowemu. Poniżej została przedstawiona tabela obrazująca liczbą wniosków kierujących osoby uzależnione od alkoholu na leczenie odwykowe w latach 2011-2014.

Tabela 5. Liczba złożonych wniosków o leczenie odwykowe

Rok	2011	2012	2013	2014
Wnioski do MGKRPA o poddanie leczeniu odwykowemu	69	51	60	67
Wnioski skierowane do Sądu o zastosowanie przymusowego leczenia	25	16	24	31

Praca z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin jest bardzo trudna i długotrwała. Wymaga wsparcia i kontroli wielu osób i instytucji.

Dużym problemem występującym w rodzinie na terenie gminy Biała Piska jest także zjawisko przemocy w rodzinie. Oszacowaniu skali tego zjawiska służą dane dotyczące realizacji procedury interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie - „Niebieskie Karty”.

W każdym z tych przypadków udzielono ofiarom przemocy daleko idącej pomocy ze strony wszystkich instytucji, których przedstawiciele uczestniczą w pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w ramach zespołów roboczych (pracownicy socjalni, pedagodzy, psycholodzy szkolni, dzielnicowi, kuratorzy zawodowi i społeczni, członkowie MGKRPA, pielęgniarki). Ofiary przemocy mogą skorzystać z pomocy poprzez umieszczenie ich interwencyjnie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Olecku.

Problem przemocy od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej. Początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany. Stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska. Przemoc w rodzinie, inaczej zwana przemocą domową, to nie tylko przemoc fizyczna, lecz także psychiczna, seksualna lub ekonomiczna. Wbrew stereotypom ma ona miejsce nie tylko w rodzinach z tzw. marginesu społecznego, lecz także w tych dobrze sytuowanych uważanych za normalnie funkcjonujące i występuje we wszystkich grupach społecznych.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego do 2014 r. wpłynęło 171 zgłoszeń dotyczących występowania przemocy w rodzinie, powołano grupy robocze.

Poniższa tabela obrazuje ilość założonych „Niebieskich Kart” w związku z występowaniem

Tabela 6. Liczba założonych „Niebieskich Kart” w związku z występowaniem przemocy domowej

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba Niebieskich Kart	0	49	64	58

Zauważalnym problemem, który występuje na terenie gminy Biała Piska jest także samotne rodzicielstwo.

Najczęściej występują 3 typy sytuacji rodziny niepełnej. W pierwszym przypadku dziecko wychowuje samotna matka, ojciec wprawdzie istnieje, niekiedy nawet uznaje dziecko za swoje, ale nie utrzymuje kontaktu. Częściej jednak zaprzecza, że dziecko jest jego i latami procesuje się z matką. W drugim przypadku powodem braku ojca w rodzinie jest jej rozbitcie np. separacja lub rozwód. Wreszcie powodem nieobecności ojca w rodzinie może być jego śmierć. Wyodrębnia się jeszcze typ rodziny zrekonstruowanej tzn. w rodzinie pojawia się ojczym, macocha lub dziecko adoptowane. Każda z tych sytuacji inaczej wpływa na dziecko, jego rozwój fizyczny, intelektualny i moralny. Rodziny niepełne napotykają na liczne trudności wynikające z braku warunków do zaspakajania szeregu potrzeb indywidualnych. Najdotkliwsze są kłopoty finansowe, które często powodują braki w zaspokajaniu potrzeb bytowych dziecka i rodzica. Trudności finansowe tych rodzin spowodowane są często nieregulowaną sytuacją prawną, brakiem alimentów, lub niskimi dochodami samotnych matek. Trwała nieobecność jednego z rodziców skłania drugiego do samodzielnego podejmowania wszystkich ról społecznych. Rodzic opiekujący się dziećmi musi samodzielnie podejmować wszystkie decyzje związane z utrzymaniem rodziny. Sytuacja ta może być dużym obciążeniem psychicznym, a często ze względu na małą dojrzałość emocjonalną niektórych z rodziców przerasta ich możliwości i powoduje załamanie realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci.

Tabela 7. Samotne Matki (dane sekcja świadczeń rodzinnych MGOPS)

Rok	2012	2013	2014
Liczba samotnych matek	59	51	51

Diagnozowanie i monitorowanie rodziny pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

7. Cel główny Programu

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

8. Cele szczegółowe Programu

1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:

- 1) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- 2) pracę socjalną polegającą na rozpoznawaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym,
- 3) konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:

- 1) objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na terenie placówek oświatowych,
- 2) monitorowanie zagrożeń dotyczących sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia obsługujących mieszkańców gminy Biała Piska,
- 3) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej.

3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia poprzez:

- 1) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania, bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,
- 2) umożliwienie rodzinom przeżywającym trudności korzystanie z pomocy rodzin wspierających, które przy wsparciu asystenta rodziny pomagają w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych,
- 3) pomoc w dostępie rodzinom przeżywającym trudności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, prawnego

4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez:

- 1) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, w tym z placówkami służby zdrowia,
- 2) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji, np. podjęcie terapii leczenia uzależnień, współpraca

z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podjęcie terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej – współpraca z policją i Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przemocy Domowej,

- 3) angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy,
- 4) angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- 5) współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.

5. Dążenie do reintegracji rodzin poprzez:

1) pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny.

6. Podejmowanie działań profilaktycznych poprzez:

- 1) udział w kampanii, których celem jest wzmocnienie rodziny i jej roli w społeczeństwie,
- 2) udział w projektach współfinansowych ze środków zewnętrznych mających na celu poprawę jakości życia rodzin.

9. Adresaci Programu:

Odbiorcami powyższego Programu są:

- 1) rodziny wychowujące dzieci, zamieszkałe na terenie Gminy Biała Piska, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

10. Źródła finansowania

Środki na realizację Programu będą pochodzić w budżetu gminy Biała Piska, budżetu państwa.

11. Wsparcie rodziny na terenie Gminy Biała Piska

Mocne strony	Słabe strony
➤ dobrze wykształcona kadra, doświadczenie i wiedza we wsparciu rodzin, ➤ działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin, ➤ zatrudnienie asystentów rodzin pozwalające na budowanie efektywnych metod współpracy z rodziną w jej środowisku, ➤ dobre rozeznanie problemów i potrzeb środowiska lokalnego	➤ brak placówek wsparcia dziennego, ➤ brak rodzin wspierających, ➤ niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi. ➤ słabo rozwinięta idea samo pomocniczości, ➤ bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie, ➤ zjawisko marginalizacji społecznej (wykluczenie społecznie społeczne)
Szanse	Zagrożenia
➤ możliwość pozyskania środków zewnętrznych, ➤ wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami wspierającymi rodzinę, ➤ wzrost świadomości jakie znaczenie i jaką wartość niesie ze sobą rodzina, ➤ wzrost świadomości dotyczącej wiedzy na temat wypełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny.	➤ coraz bardziej skomplikowane problemy rodzin, ➤ większa skala zjawisk niepożądanych, ➤ brak świadomości problemów i nieumiejętność szukania pomocy przez rodziny zagrożone, ➤ niespokojność przepisów prawa oraz ich niedostosowanie do faktycznych potrzeb, ➤ wzrost kosztów utrzymania rodzin, ➤ uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko "dziedziczenia ubóstwa"

12. Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Piskiej, przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urzędem Miejskim w Białej Piskiej,
- Gminnym Centrum Zarządzania Kryzysowego,
- Miejsko – Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Komisariatem Policji w Białej Piskiej,
- Zespołem kuratorskiej służby sądowej,
- Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu,
- placówkami oświatowymi,
- placówkami służby zdrowia,
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Piszcu,

- świetlicami środowiskowymi,
- organizacjami pozarządowymi.

13. Harmonogram i plan realizacji zadań :

Lp.	Zadania	Działania	Termin realizacji
1.	1. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.	1. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, niewydolnych wychowawczo. 2. Zapewnienie wsparcia asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 3. Kierowanie osób uzależnionych na leczenie za pośrednictwem Miejsko - Gminnej Komisji Rozwiązywaniu Problemów Alkoholowych	2015-2017
2.	Zapewnienie podstawowych potrzeb oraz bezpieczeństwa dziecka i rodziny.	1. Diagnozowanie środowisk rodzinnych-rozpoznawanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich i zaniedbań względem dzieci. 2. Udzielenie pomocy finansowej, rzeczowej oraz dożywiania dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej i bytowej przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. 3. Kierowanie dzieci i młodzieży na kolonie i obozy.	2015-2017
3.	Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin	1. Praca Zespołu Interdyscyplinarnego: -podejmowanie działań w ramach "Niebieskiej Karty", - zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy. 2. Realizacja Procedury Pomocy Dziecku Pokrzywdzonemu Przemocą w Rodzinie oraz Procedury postępowania pracownika socjalnego	2015-2017

G. K.

		przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie. 3. Interwencja kryzysowa w rodzinie – zawiadomienie Sądu o nieprawidłowej sytuacji dziecka 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencji ośrodka preadopcyjnym.	
4.	Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny	1. Współpraca MGOPS, Policji, Miejsko- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia, szkół, kuratorów, Sądu Rodzinnego, Zespołu Interdyscyplinarnego, Organizacji pozarządowych oraz innych instytucji. 2. Doskonalenie kadry (szkolenie dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz innych specjalistów działających na rzecz rodziny). 3. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, jednostką realizującą działania z zakresu pieczy zastępczej – podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.	2015-2017

14. Monitoring Programu

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Piskiej. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie Radzie Miejskiej w Białej Piskiej przez Burmistrza Białej

Piskiej w terminie do 31 marca każdego roku, sprawozdań z realizacji Programu zgodnie z art.179 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

15. Przewidywane efekty realizacji Programu

W wyniku przeprowadzonego działań przewidywane jest osiągnięcie następującego efektów:

- 1) wnikliwe rozeznanie rodzin od kątem ich dysfunkcji, funkcjonowania i potrzeb,
- 2) poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- 3) poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- 4) ograniczenia powstawania sytuacji kryzysowych rodziny i dziecka,
- 5) zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków,
- 6) zapobieganie wykluczenia społecznego rodziny i jej członków.

16. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla tworzenia poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin.

Wspieranie rodziny przyniesie pozytywny skutek wówczas, gdy zostaną stworzone warunki do wyeliminowania negatywnych czynników zakłócających jej rozwój. Szansą na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku jest wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału poprzez zdobycie nowych umiejętności w funkcjonowaniu rodziny.

Szczególnie ważnymi i oczekiwanymi rezultatami niniejszego Programu będzie poprawa realizacji i funkcjonowania rodziny w społeczeństwie, zmiana systemu wartości i norm w poszczególnych jej członków. Poza tym oczekuje się wzmocnienia roli i pozycji rodziny, co pozwala na ograniczenie skali umieszczenia skali dzieci w systemie pieczy zastępczej.

Konieczność opracowania Programu i jego realizacja wynika nie tylko z ustawy o wspieranie rodziny i systemie pieczy zastępczej, ale jest również z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Konwencji Praw Dziecka, z których wynika, iż to rodzina ma prawo do opieki i wychowywania dziecka. Na rodzicach spoczywa główna odpowiedzialność za dziecko, a państwo ma obowiązek to prawo respektować. Instytucje publiczne są zobligowane do podejmowania niezbędnych kroków w celu wspomagania rodziny w wypełnianiu tych funkcji, w tym do tworzenia systemu wspierania rodziny.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
Grabowski Mh
inż. Marek Grabowski